

Oplegnotitie raadsvoorstel aanpak energiearmoede

Zaaknr : 22Z02413
Documentnr : 22.0033040

Datum : 28 december 2022

Aan : Leden van de gemeenteraad

Van : J.B. Bulters

Team : Ontwikkeling en strategie

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. In te zetten op het versterken van duurzaamheidsmaatregelen om de energiekosten blijvend te verlagen voor de doelgroep die verduurzaming niet of moeilijk kan betalen;
2. Een maatwerkbudget van € 200.000 beschikbaar te stellen voor uitzonderlijke situaties voor het jaar 2023 en daartoe begrotingswijziging 2023/4 vast te stellen.

Inleiding

Op dit moment hebben we te maken met hoge inflatie, prijsstijgingen en oplopende energiekosten. Er zijn signalen dat inwoners steeds meer moeite hebben om de energierekening te kunnen betalen. In de aanloop naar de raadsvergadering waar de begroting van 2023 werd behandeld heeft het college de gemeenteraad via een raadsinformatiebrief laten weten scenario's op te stellen waarmee de bestaande aanpak van energiearmoede kan worden versterkt. Het college heeft daarbij aangegeven de raad actief te betrekken in dit proces om vervolgens een gerichte keuze te kunnen maken voor een vervolgaanpak. De aanpak energiearmoede is daarom niet meegenomen in de begroting van 2023, maar volgt via een separaat voorstel met een verzoek om additionele middelen. Op 12 december jl. heeft het college tijdens een presentatie scenario's voorgelegd aan de gemeenteraad voor een mogelijke aanvulling op de bestaande aanpak van energiearmoede. Tijdens deze presentatie heeft het college stil gestaan bij het huidige aanbod aan regelingen, zowel landelijk als lokaal. Verder is overzichtelijk gemaakt welk effect deze regelingen hebben en op welke doelgroep de regelingen zich specifiek richten. Daarna is een aantal scenario's benoemd die een mogelijk vervolg kunnen zijn op het bestaande aanbod. Na afloop van de presentatie hebben de fracties schriftelijk een voorkeur aangegeven over welke scenario's zij graag verder uitgewerkt zien worden. Aan de hand van deze input heeft het college een raadsvoorstel opgesteld. Het raadsvoorstel richt zich vooral op kaders en hoofdlijnen. In deze oplegnotitie wordt nader omschreven welk proces er is gevolgd en welke afwegingen er zijn gemaakt om te komen tot het voorstel dat nu voorligt.

Uitgangspunten

Het college heeft uitgangspunten opgesteld, waaraan de scenario's worden getoetst. De scenario's:

- zijn aanvullend op de landelijke maatregelen;
- versterken de huidige aanpak van energiearmoede;
- bevorderen een integrale benadering;
- zijn hoofdzakelijk gericht op een structureel resultaat en in mindere mate op symptoombestrijding;
- passen bij een maatwerkgerichte uitvoering;

- zijn uitvoerbaar;
- zijn financieel haalbaar.

Mogelijke doelgroepen

Aan de hand van signalen vanuit de uitvoerende teams en de lokale politiek zijn er een aantal mogelijke doelgroepen voorgesteld:

- Inwoners met een inkomen tussen 120 en 150% van het wettelijk sociaal minimum;
- Inwoners die in nood verkeren en niet onder een bestaande regeling vallen;
- Alle inwoners;
- Verenigingen en maatschappelijke organisaties;
- Huurders (corporaties en particulier);
- Woningeigenaren.

Scenario's

Het college heeft een werkgroep samengesteld met medewerkers uit Team Werk & Inkomen en Team Duurzaamheid. Binnen deze werkgroep zijn een aantal scenario's uitgewerkt. Deze scenario's zijn vervolgens getoetst aan de uitgangspunten die het college heeft samengesteld. Scenario's die minimaal aan vier van de zeven uitgangspunten voldoen zijn voorgelegd aan de raad.

1. Een aanvullende energietoeslag voor huishoudens met een inkomen tussen 120 en 150% van het wettelijke sociaal minimum.
Deze regeling is een aanvulling op de landelijke energietoeslag die een inkomensgrens kent van 120% van het wettelijk sociaal minimum. De regeling kan het bestaande beleid versterken, doordat een grotere groep inwoners bereikt wordt. Een voorwaarde om de regeling effectief te laten zijn is dat er noodzaak aangetoond wordt, er dient daadwerkelijk sprake te zijn van een energieprobleem. Een kanttekening bij een dergelijke regeling is dat vooraf geen exact aantal huishoudens vastgesteld kan worden dat in aanmerking komt voor de regeling. Als gemeente beschikken we namelijk niet over inkomensgegevens van inwoners, daarnaast is er geen zicht op de energiecontracten van inwoners.
2. Een subsidie voor tegemoetkoming energiekosten voor verenigingen en maatschappelijke organisaties.
Een regeling voor verenigingen en maatschappelijke organisaties kan een vervolg zijn op de motie 'Help Losser de winter door', zodat deze organisaties blijven bestaan in onze gemeente. Voorwaarde is dat aangetoond wordt dat er daadwerkelijk sprake is van een energieprobleem. Kanttekening is dat er op korte termijn een landelijke regeling volgt voor deze doelgroep, waardoor er op dat moment geen sprake meer is van een aanvullende maatregel.
3. Een vangnet voor tegemoetkoming in de energiekosten voor eigenaar van onderneming.
Een regeling voor ondernemers die inwoner zijn van Losser. De regeling richt zich op de ZZP'ers en MKB'ers die door de energiecrisis in nood verkeren. Kanttekening is dat er in kwartaal van 2023 een landelijke regeling volgt, waardoor er alsnog sprake is van een stapeling aan regelingen. Het is de vraag of het realistisch is om ter overbrugging een dergelijke regeling beschikbaar te stellen.
4. Een maatwerkbudget voor het college, bestemd voor inwoners in nood die niet binnen de bestaande regelingen geholpen kunnen worden.
Een maatwerkbudget kan een middel zijn om inwoners te ondersteunen die geen aanspraak kunnen maken op bestaande regelingen. Een dergelijke regeling sluit aan bij een maatwerkgerichte aanpak en versterkt de huidige aanpak van energiearmoede. Voorwaarde is dat vooraf duidelijk moet zijn wie er in aanmerking komt. Dat kan bijvoorbeeld getoetst worden aan de hand van

bestaande wet- en regelgeving. Kanttekening bij deze optie is dat vooraf niet duidelijk is hoeveel inwoners er exact geholpen kunnen worden. Monitoring is daarom noodzakelijk.

5. Verduurzaming voor het versterken van bestaanszekerheid, waarbij de focus ligt op inwoners die verduurzaming niet of moeilijk kunnen betalen.

Verduurzaming leidt altijd tot het versterken van bestaanszekerheid.

Verduurzaming heeft daarnaast een structureel karakter, in tegenstelling tot scenario 1 t/m 4. In de begroting van 2023 is een bedrag van 250.000 euro opgenomen voor een Lossers energiefonds, waarmee verduurzaming voor inwoners die dit niet of moeilijk kunnen betalen mogelijk wordt gemaakt. Dit budget kan opgehoogd worden om het bereik van het Lossers energiefonds te vergroten. Kanttekening van dit scenario is dat op dit moment de markt overbelast is, er geldt een wachttijd voor bepaalde verduurzamingsmaatregelen. Daarnaast vraagt uit verbreding van het energiefonds om een investering in ambtelijke capaciteit om de uitvoering te realiseren.

6. Verduurzaming voor alle doelgroepen, door middel van het versterken van de Losserse aanpak (waarvan in december 2022 een raadsvoorstel wordt voorgelegd aan de raad).

Dit scenario sluit aan op het voorgaande punt, waarbij de specifieke doelgroep los wordt gelaten. De eerste fase van de Losserse aanpak is in december 2022 in de raad besproken en akkoord bevonden. Komend jaar zal er opnieuw een raadsvoorstel volgen voor de vervolgaanpak. Daarbij heeft de raad de mogelijkheid om zelf actief doelgroepen aan te dragen waar de aandacht op gevestigd dient te worden, zodat verduurzaming voor alle partijen in onze gemeente gestimuleerd wordt.

Input fracties

Naar aanleiding van de presentatie op 12 december jl. waarbij de raad is meegenomen in de bestaande regelingen (landelijke en lokaal) en mogelijke scenario's voor aanvullende maatregelen, hebben alle fracties input geleverd op de voorgestelde scenario's en een voorkeur aangegeven (zie bijlage "Input fracties op voorgestelde scenario's" voor volledige input per fractie).

Highlights uit de input

- Eén fractie heeft verzocht alle scenario's verder uit te werken en daarna een definitieve keuze te maken;
- Eén fractie heeft aangegeven zich vooral te willen richten op het versterken van de bestaande regelingen;
- Scenario 1 t/m 3 zijn over het algemeen niet als voorkeur benoemd;
- Van scenario 5 en 6 is door bijna alle fracties aangegeven dat deze het meest structurele effect hebben en daarom de voorkeur heeft voor verdere uitwerking;
- Scenario 4 is door de meeste fracties benoemd als een aanvulling, maar met de kanttekening dat er meer kaders noodzakelijk zijn voor verdere uitwerking.

Aanvullende scenario's

Er zijn twee extra voorstellen gedaan. De fractie van Burgerforum heeft verzocht om de prestatieafspraken van Domijn op te nemen als extra scenario. De fractie van het CDA stelt voor om een energielening beschikbaar te stellen met een laag rentepercentage om verdere verduurzaming te stimuleren.

Afweging

Naar aanleiding van de input van de verschillende fracties is helder geworden dat er weinig draagvlak is voor scenario 1 t/m 3. Het college heeft daarom besloten om vooralsnog deze scenario's niet verder uit te werken. Enkele fracties hebben aangegeven dat de doelgroep verenigingen en maatschappelijke organisaties een belangrijke

doelgroep is binnen onze gemeente, daarom zal het college bij toekomstige regelingen oog blijven houden voor deze doelgroep. Deze groep kan zich op dit moment met vragen over energiearmoede wenden tot het toegangsteam werk, inkomen, jeugd en zorg. Signalen worden op deze wijze verzameld, zodat eventueel op een later moment alsnog aanvullend beleid ontwikkeld kan worden. Op dit moment verwijst het toegangsteam door naar bestaande voorzieningen en zijn er geen signalen dat het huidige aanbod ontoereikend is. Dat geldt overigens ook voor ondernemers die door de energiecrisis hinder ondervinden. Via het Team Communicatie wordt actief gecommuniceerd over de beschikbaarheid en bereikbaarheid van het toegangsteam. Dat gebeurt o.a. via de website van de gemeente Losser, via sociale mediakanalen, via de Week van Losser en via de zorgkrant. We zien dat inwoners, organisaties en bedrijven gebruik maken van dit aanbod en ons weten te vinden.

Scenario 4 t/m 6 zijn het meest genoemd als voorkeursscenario, waarbij scenario 4 vaak als aanvulling op scenario 5 en 6 wordt gezien. In de afweging hebben we ons dus eerst gericht op verdere uitwerking van scenario 5 en 6 en tot slot op scenario 4. Scenario 5 en 6 overlappen elkaar overigens, omdat beide een uitwerking zijn van het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Losser.

Scenario 5 en 6

Deze scenario's onderschrijven bijna alle uitgangspunten die het college heeft vastgesteld. Scenario 5 richt zich op het versterken van verduurzaming om de bestaanszekerheid te vergroten. Het scenario richt zich specifiek op inwoners die verduurzaming moeilijk kunnen betalen. Scenario 6 richt zich op verduurzaming voor alle doelgroepen, dus bijvoorbeeld ook verenigingen en maatschappelijke organisaties. In de presentatie is uitgelegd dat er in de begroting een budget van 250.000 euro is opgenomen voor een Lossers energiefonds. Er is op dit moment dus een budget beschikbaar om concrete invulling te kunnen geven aan dit scenario. Om de uitwerking van dit scenario verder vorm te kunnen geven is het van belang dat er een concreet plan van aanpak onder ligt. Dat plan is op dit moment nog niet gereed. Dat betekent echter niet dat verduurzaming stagneert. Vanuit het Rijk is er een specifieke uitkering (SPUK) beschikbaar gesteld, waarmee de Losserse Aanpak is ontwikkeld. Deze aanpak is op 20 december 2022 vastgesteld door de raad en wordt dus in 2023 uitgevoerd door het college. In het raadsvoorstel dat op 20 december is vastgesteld wordt ook ingegaan op een vervolgaanpak voor huurders, waar de middelen van het Lossers Energiefonds mogelijk aanvullend ingezet kunnen worden. Verder volgt er jaarlijks een budget vanuit het Rijk voor het verduurzamen van woningen en daarmee ook het verminderen van energiearmoede. In het raadsvoorstel is aangegeven dat er begin 2023 een plan gepresenteerd wordt waarin beschreven staat hoe de rijksmiddelen op een meer planmatige manier ingezet kunnen worden voor de verschillende doelgroepen. Bij de opzet van het plan staat de samenwerking tussen Team Duurzaamheid en Team Werk & Inkomen centraal. Een planmatige opzet voor het stimuleren van verduurzaming is noodzakelijk, omdat het niet haalbaar is om alle doelgroepen tegelijkertijd te verduurzamen. Daarvoor is de huidige markt onvoldoende ingericht. Daarnaast biedt een planmatige opzet ook ruimte voor maatwerk, waarbij aandacht is voor het bereiken van een specifieke doelgroep. In het proces zal de raad actief betrokken worden. Samengevat volgt er voor de verdere uitwerking van scenario 5 en 6 dus begin 2023 een plan van aanpak voor het vervolg op de Losserse Aanpak. De raad kan op dat moment zelf de keuze maken om het budget op te hogen indien hij dit wenselijk is acht. Daarmee kan een grotere groep inwoners worden bereikt.

Scenario 4

Dit scenario onderschrijft eveneens bijna alle uitgangspunten die het college heeft vastgesteld. Scenario 4 betreft het beschikbaar stellen van een maatwerkbudget voor het college, bestemd voor inwoners die in nood verkeren en die niet binnen de bestaande

voorzieningen geholpen kunnen worden, nadat zij zelf alles hebben geprobeerd om een oplossing te vinden voor hun situatie (eigen kracht en eigen verantwoordelijkheden). Iedere inwoner met een hulpvraag meldt zich bij het toegangsteam werk, inkomen, jeugd en zorg volgens de reguliere route. Via een consulent wordt de inwoner begeleid naar een passende maatwerkvoorziening. Wanneer blijkt dat een bestaande voorziening passend is, maar er sprake is van bijzondere omstandigheden waardoor er geen gebruik gemaakt kan worden van de voorziening, kan het college beslissen om vanuit het maatwerkbudget een bijdrage te doen om alsnog maatwerk mogelijk te maken. De beslissing om het budget in te zetten wordt dus door het college genomen op het moment dat een consulent de beoordeling op bestaande regelingen al heeft doorlopen. Het college ziet het maatwerkbudget als een vangnet voor uitzonderlijke situaties, indien huidige voorzieningen niet toereikend zijn. Er is geen sprake van een noodfonds, zoals omliggende gemeenten beschikbaar hebben gesteld. Bij een noodfonds kunnen inwoners namelijk zelf een aanvraag indienen, vergelijkbaar met de energietoeslag. Die aanvraag wordt vervolgens beoordeeld, waarna een bedrag beschikbaar wordt gesteld. Bij een maatwerkvoorziening kunnen inwoners niet zelf een beroep doen om het budget. Een maatwerkbudget is geen aanvullende regeling, maar een versterking van het huidige beleid. Om ervoor te zorgen dat het maatwerkbudget enige kaders heeft en het doel voor alle partijen helder is, zijn een aantal kaders en uitgangspunten samengesteld die gehanteerd zullen worden:

- Zonder plan geen maatwerk: Wanneer een consulent het college verzoekt om het maatwerkbudget te raadplegen moet er sprake zijn van een goede onderbouwing. De bestaande voorzieningen en regelingen zijn beoordeeld en de beleidsregels voor deze regelingen hebben aangetoond dat er geen passend aanbod bestaat. Daarnaast moeten alle partijen zich kunnen vinden in het voorstel (inwoner-consulent-college).
- Integraal werken: Het leveren van maatwerk begint met het in kaart brengen van de verschillende wetten en de mogelijkheden die zij bieden. Dit uitgangspunt wordt op dit moment al toegepast binnen het sociaal domein en heeft succes.
- Werk vanuit de bedoeling: De kaders van de verschillende wetgevingen en beleidsregels staan centraal en dienen gevolgd te worden. Binnen de bestaande kaders staan kansen en mogelijkheden omschreven, maar ook beperkingen. Een uitzondering moet dus gerechtvaardigd worden op basis van de bestaande kaders.
- Ongelijkheidsbeginsel: Gelijke behandeling van ongelijke gevallen is niet het uitgangspunt. Voor het leveren van maatwerk is het van belang dat we ongelijke gevallen behandelen naarmate ze verschillen.
- Signaalfunctie: Als een maatwerkoplossing goed werkt en er daardoor soortgelijke aanvragen komen kan dit een signaalfunctie zijn. De oplossing zit dan mogelijk in het ontwikkelen van een aanvullende regeling, naast het bestaande aanbod.
- Evaluatie: Na een half jaar zal de werkwijze geëvalueerd worden. Centraal bij de evaluatie staat dat overzichtelijk is welke aanvragen er zijn behandeld, wat het effect is geweest en of het budget toereikend is.

Aanvullende scenario's vanuit de fracties

1. Het eerste voorstel geeft aan een aantal zaken op te nemen in de prestatieafspraken van Domijn. De onderhandelingen voor de prestatieafspraken 2023 zijn recentelijk afgerond. Begin januari worden de prestatieafspraken besproken in het college waarna er een raadsinformatiebrief volgt om de gemeenteraad te informeren over deze afspraken. Eind 2023 is de raad weer aan zet voor de volgende onderhandelingsronde over het jaar 2024.
2. Het voorstel om een energieregeling beschikbaar te stellen met een laag rentepercentage wordt meegenomen in het vervolgplan van de Losserse aanpak (zie uitwerking scenario 5 en 6 hierboven).

Vervolg

Omdat scenario 5 en 6 onderdeel zijn van een plan dat in 2023 vervolg krijgt en alleen scenario 4 een toevoeging is waarvoor budget noodzakelijk is, zal het aankomende raadsvoorstel zich vooral richten op dit scenario. In het raadsvoorstel zal verzocht worden om een maatwerkbudget beschikbaar te stellen om de huidige aanpak van (energie)armoede te kunnen versterken.